

Na 33 (?) jaar weer een succesvol broedgeval van Buizerd in koninklijke landgoederen 'De Horsten' bij Wassenaar

Wim ter Keurs & Theo Verstrael
Vakgroep Milieubiologie der Rijksuniversiteit Leiden

Tussen Wassenaar en Voorschoten liggen de Koninklijke Landgoederen 'De Horsten', tezamen enige honderden hectaren bossen en weilanden: hoog opgaand eiken- beuken-bos op de zandige 'strandwallen' van Wassenaar en Voorschoten en laag blijvend elzen- essen-bos en grasland in de venige 'strandvlakte' daartussen.

Daar waren wij op 8 juni 1980 in het bos voor onderzoek, toen ons oog viel op een voor dit gebied ongekend groot takkennest, gebouwd in een Zwarte Els iets onder de bladerkroon, met daarop - zo te zien - een paar grote, witte donskuikens. Toen even later twee Buizerden miauwend boven het bos bleven rondzeilen, wisten wij het zeker: een buizerdnest.

Op 13 juni bleken zich in het nest inderdaad twee al enige weken oude en flink uit de kluiten gewassen jonge Buizerden te bevinden temidden van de aangevreten resten van jonge eenden. Verder lag er in het nest nog een niet uitgekomen ei (55,4 x 40,1 mm, 3,9 gr, eischaaalindex 1,76 (Moriarty 1977), eischaaaldikte 0,24 mm), dat later wel bevrucht bleek. Karakteristiek waren de in het nest verwerkte verse wilgetwijgen. Wij ringden de jonge Buizerden en maakten bij die gelegenheid ook de foto die hierbij gaat.

Het broeden van de Buizerd in 'De Horsten' kwam niet onverwacht, want wij hadden de laatste jaren telkens overzomerende Buizer-

den gehad in en om de landgoederen (ook op het landgoed 'Duivenvoorde' bijvoorbeeld): soms langdurig in een bepaald gedeelte van het gebied huizend (in de buurt van oude kraaiennesten) en regelmatig baltsend.

Er hadden overigens al eerder Buizerden in dit gebied gebroed. Waarschijnlijk niet in het begin van deze eeuw (Crèvecoeur (1914) en Tolsma (1929) meldden althans geen broedgevallen), maar wél in 1947. Toen bracht op Raaphorst (een deel van 'De Horsten') een paar 3 jongen groot (Ten Kate 1947). Misschien broedde hier ook een paar in 1956 maar dat is nooit met zekerheid vastgesteld (Smiet & Ter Keurs, in voorber.).

Buizerdhorst met 2 jongen op de Koninklijke Landgoederen 'De Horsten', tussen Wassenaar en Voorschoten, 13 juni 1980.
(foto naar een kleurendia van Theo Verstrael, gemaakt tijdens het ringen).

Erkens (1979) merkt over het broeden van de Buizerd in Nederland onder meer op: 'De laatste jaren hebben een duidelijke uitbreiding in westelijke richting te zien gegeven. Hoewel het broeden in de binnenduinstrand nog niet kon worden bewezen, is dit zeer waarschijnlijk' (tussen 1956 en 1980 is het van broeden in 'De Horsten' overigens zeker niet gekomen!).

Verder maakt Erkens ook melding van de snelle daling van het aantal in Nederland broedende Buizerden in de jaren zestig tot circa 100 paar, waarschijnlijk als gevolg van vergiftiging met pesticiden en van de snelle stijging van het aantal in de eerste helft van de jaren zeventig tot naar schatting 1650 broedparen in de jaren 1973 - 1977, waarschijnlijk mede als gevolg van een beperking van het pesticidegebruik. En hij besluit: 'Vanaf 1975 echter nam het aantal broedparen (in gebieden die jaarlijks op Buizerden werden geïnventariseerd, TK en V) nauwelijks toe; er was een vermindering opgetreden'. Dat is interessant in verband met de ontwikkeling in 'De Horsten' en omgeving. Toen één onzer (TK) er zijn veld aantekeningen van de afgelopen 15 jaar op had doorgewerkt bleek, dat hij in de periode van 1966 tot 1974 maar in één jaar (1969) tussen 15 mei en 15 juli (dat wil zeggen ná de voorjaars trek en vóór de najaars trek) Buizerden in en om 'De Horsten' had gezien en in de daar opvolgende periode van 1974 tot

nu toe in bijna alle jaren (met uitzondering van 1978). De Buizerden begonnen hier dus regelmatig te overzomeren omstreeks de tijd dat in andere gebieden in Nederland een vermindering met broedparen optrad.

Misschien hebben de duinen en het strandwallenlandschap in Noord- en Zuid-Holland zich in de loop van de afgelopen tientallen jaren (weer?) tot een geschikt broedgebied voor de Buizerden ontwikkeld, vergeleken met de zandgronden in het oosten en zuiden van ons land. Ook mogelijk is echter dat de duinen en het strandwallenlandschap een 'overloop-habitat' voor de Buizerden vormen, waar hij zich pas vestigt wanneer zijn 'voorkeurs-habitat' (op de zandgronden in het oosten en zuiden van ons land) vol is. Wij hebben zo iets (waarschijnlijk) ook meegemaakt met de Kuifeend in het Duivenvoordse-Veenzijdse poldergebied (waarin 'De Horsten' voor een deel zijn gelegen). Deze soort kwam hier voor het eerst aan het broeden in 1965. Achteraf bleek, dat in dat jaar de toename van het aantal Kuifeend-broedparen in het nabij gelegen duingebied Meijendel tot staan was gekomen (Van Dongen 1974).

Het zou wellicht de moeite lonen als ook anderen in gebieden, waar de afgelopen jaren voor het eerst (weer) Buizerden werden waargenomen tussen 15 mei en 15 juli of (weer) zijn gaan broeden, eens nagingen in welk jaar dat is begonnen.

■ Wlm J. ter Keurs, Donklaan 23, 2254 AA Voorschoten & Theo Verstrael, Haagweg 186, 2324 NA Leiden.

LITTERATUUR:

- Crèvecoeur, A. (1914): Avifauna van Den Haag en omstreken. Club van Nederlandsche Vogelkundigen. Jaarbericht no 4: 33.
- Dongen, H. van (1974): Het duin, een rijke vogeltuin. In: Meijendel, duin - water - leven. Den Haag, 271 pp. Mededeling van het Meijendelcomité, Nieuwe Serie no. 26.
- Erkens, J. (1979): Buizerd - *Buteo buteo*, p. 100 en 101. In: Teixeira, R.M. (1979). Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Deventer, 431 pp. Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, Stichting Ornithologisch Veldonderzoek Nederland.
- Kate, ten (1947): Ornithologie van Nederland, 1947, 1. Limosa 20: p. 236.
- Moriarty, F. (1977): Dieren en milieuvervuiling, p. 43 Utrecht/Antwerpen, 174 pp. Het Spectrum.
- Smiet, A.C. & W.J. ter Keurs (in voorber.): Broedvogels in de polders en landgoederen tussen Den Haag en Leiden in de loop van deze eeuw - avifauna van het gebied tussen de Rijksstraatweg en de Vliet. Uitgave van de Vakgroep Milieubiologie der Rijksuniversiteit Leiden.
- Tolsma, W. (1929): 's-Gravenhage als vogelstad. Den Haag, 180 pp.

Tentoonstelling 'Bomen en Vogels in Nijmegen'

Vanaf 5 maart tot 30 april heeft het Natuurhistorisch Museum te Nijmegen een tentoonstelling over de verschillende relaties tussen bomen en vogels. De tentoonstelling heet 'Boom en Vogel'. De relatie boom-vogel wordt zowel vanuit het voordeel van de vogels als vanuit het voordeel van de bomen, belicht. Een ander gedeelte van de tentoonstelling gaat in op het verschil in woonomgeving (ook wel biotoop genoemd) van diverse vogelsoorten. De stad, het loofbos en het naaldbos hebben hun eigen typische vogelsoorten. Ook het begrip 'territorium' wordt op illustratieve wijze verduidelijkt.

Het museum is geopend van maandag tot en met vrijdag van

10.30 - 17.00 uur, zaterdag gesloten en zondag open van 13.00 - 17.00 uur.

Inlichtingen: Natuurhistorisch Museum, Gerard Noodtstraat 21, Nijmegen, tel. 080 - 230749.

Karel Mauer exposeert

De tekenaar van het omslag van dit nummer is Karel Mauer. Wilt u meer van zijn werk zien dan bent u daarvoor thans in de gelegenheid. Van 19 april tot 24 mei 1981 wordt zijn werk geexposeerd in het Bezoekerscentrum Corversbos, Vaartweg 202 te Hilversum. Het centrum is geopend van woensdag tot en met zondag van 10.00 - 17.00 uur. Vanaf het station Hilversum lopen rechtstreeks bussen naar het Bezoekerscentrum, vanwaar u bovendien een prachtige wandeling kan maken over de 's-Gravelandse buitenplaatsen.